

Propustky / Exitky v přírodovědných předmětech na 2. stupni

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Ing. Renata Klimešová

Název školy, na níž autor působí: ZŠ Zdice

II. Kontext:

Cílová skupina: 1. a 2. stupeň ZŠ

Předmět, v němž byla technika realizována: přírodopis, zeměpis, chemie

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Propustky (exitky) se využívají pro získání informace od žáků na konci hodiny. Tyto informace učitel využije k naplánování dalšího postupu učení.

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

Propustky jsem začala zařazovat do výuky proto, abych získala od žáků informace o tom, co se v hodině naučili, kam se posunuli, popř. zda se jim hodina líbila a zda by chtěli, abych postupy využití v hodině zařadila znovu, protože jim pomáhají v osvojování učiva.

Při běžné prezenční výuce využívám nejvíce tyto typy propustek:

1. *Otázky hodnocené emotikony (smajlíky)* – žákům položím několik otázek, na které reagují emotikony (viz příloha č. 1). Konkrétně zde hodnotili svou práci v rámci skupiny. U poslední otázky měli reagovat slovně. Otázky, na které reagovali:

1. Pracoval/a jsi tak, abys byl/a přínosem pro celou skupinu?
2. Měl/a jsi na všechny aktivity dost času?
3. Naslouchal/a jsi druhým?
4. Rozuměl/a jsi všem informacím, které jsi získal/a?
5. Je něco, co by ti příště pomohlo plnit úkoly lépe?

Z propustek pak mohu vyčíst, jak práci viděli žáci, mám možnost s nimi informace z propustky prodiskutovat. Konkrétně, na základě první propustky v příloze č. 1 jsem s žákyní mluvila o tom, co ji vede k tomu, že chce pracovat sama, protože byla jediná z celé třídy, která otázku č. 5 v propustce vyplnila tímto způsobem. Vzhledem k tomu, že je to žákyně s IVP, která má problémy v sociálních kontaktech, domluvily jsme se, že ji pro příště nechám pracovat samostatně a že po nějaké době znovu vyzkouší, zda by práci ve skupině zvládla.

Pokud by se mi u určitých otázek u více žáků objevil emotikon (smajlík) s rovnou pusou nebo „mračoun“, upravila bych v dalších hodinách např. časovou dotaci, zopakovala látku apod.

2. *Čárky na tabuli* – tento typ propustky představuje rychlý způsob, jak získat informaci o tom, zda žáci učivu rozumějí. Jak je vidět v příloze č. 2, tabuli rozdělím na čtyři sektory, do kterých napíšu nadpisy: Rozumím! Umím! (znamená, že si žáci jsou jistí na 100 %, že porozuměli tématu a dokážou pokračovat v dalších úkolech); Částečně ½ (žáci znají a pochopili téma alespoň z části), Skoro (zde bych příště asi použila Ještě nerozumím); Nerozumím (nepochopil/a jsem). Při odchodu z hodiny žáci napíší čárku tam, kde si myslí, že se právě s vědomostmi nacházejí. Propustka z přílohy č. 2 je z hodiny chemie, kde jsme začali probírat názvosloví. Je z ní naprosto zřejmé, že je potřeba se k učivu znovu vrátit, protože pouze jeden

žák si je jistý, že učivu rozumí, tři žáci si myslí, že učivu rozumí skoro, a většina z nich si myslí, že učivu porozuměli z poloviny. Na základě této propustky jsem na začátku další hodiny znovu prošla učivo, žáci měli možnost se znovu ujistit, že učivo pochopili, a dále jsem jim připravila pracovní list, který pak doma vyplnili a měli možnost si učivo upevnit. Teprve potom jsme se posunuli v učivu dále.

Jako další variantu stejného typu propustky jsem využila nalepování lístečků, jak je vidět v příloze č. 3. Princip je v podstatě stejný jako u čárkování, místo čárek však žáci na tabuli lepí lístečky, které si vyzvedli už po příchodu do třídy. Od tohoto způsobu jsem ale už upustila, protože na našem typu tabule tyto lístečky špatně drží, a přes to, že je mohu použít opakovaně, zdá se mi varianta s čárkami ekologičtější.

Propustky v aplikaci Nearpod – v současné době, kdy učím v podstatě neustále online, jsem začala využívat aplikaci Nearpod, v níž na konci hodiny také zadávám propustky. Nejčastěji využívám tyto možnosti:

1. *Věta na konci* – žáky požádám, aby mi napsali jednu větu o tom, co je v hodině zaujalo. Nearpod nabízí např. aktivitu *Draw it*, v níž mohou žáci tuto větu napsat. Já ihned vidím, co napsali, mohu na správnost vět reagovat už při hodině, okamžitě opravovat případné chyby a navíc si mohu nechat poslat report, kde vše vidím v souhrnu (viz příloha č. 4). Věty tak mohu použít v další hodině pro opakování učiva. Konkrétně jsem to, co napsali, vložila do Jamboardu¹ a požádala je, aby každou větu více rozvedli. Např. v propustce bylo použito slovo regenerace a toto více rozvedli v souvislosti s ploštěnci. Takto jsme si na začátku další hodiny s pomocí propustky zopakovali učivo.

2. *Otevřené otázky* – během hodiny často pokládám otázky, na které žáci odpovídají. Totéž používám i na konci hodiny, pro shrnutí tématu. V tomto případě to bylo po úvodní hodině k tématu ploštěnci a v následující hodině jsme si odpovědi prošli a věnovali se dalším druhům.

¹ <https://jamboard.google.com/>

Využila jsem aktivitu v Nearpodu – *Open Ended Questions*. Otázky a odpovědi můžete vidět v příloze 8.

3. *Otázky s možností odpovědi ano/ne* – stejně jako předchozí typ propustky je i tento způsob pro mě rychlá reflexe celé hodiny. Ověřím si tak, zda žáci učivu porozuměli a zda se mohu v další hodině posunout dál, popř. jestli je potřeba se k některým tématům vrátit. Na rozdíl od předchozího typu, kde dávám žákům prostor vyjádřit, co si zapamatovali, tento typ propustky používám, když si potřebuji ověřit porozumění v konkrétních otázkách. V ukázce z hodiny v příloze č. 5 jsem pro zadání otázek využila aktivitu *Open Ended Questions*. Žákům jsem zadala 4 otázky. V hodině jsme si je prošli a případně vysvětlili nesprávné odpovědi. Na základě propustek jsem se rozhodla, že je potřeba znalosti ještě upevnit, a připravila jsem jim tedy jako práci na doma pracovní list, pomocí kterého si látku znovu procvičili. Ten můžete vidět v příloze č. 7. Pro svůj klid jsem s žáky ještě odpovědi prošla a popřípadě poopravila jejich odpovědi (video v příloze č. 9).

Reflexe učitele

Zavedení propustek do hodin nebylo složité, ale bylo potřeba se s žáky zaměřit na správné vyplňování, zejména u propustek typu otevřených otázek, kdy jsme se k nim museli vracet a ujasňovat si, že je potřeba si přečíst zadání a že s propustkou budu v další hodině pracovat. Problém také, zejména ze začátku, představovala časová dotace hodiny, protože vyplňování propustek často zasahovalo do přestávky, což mohlo žáky vést k ledabylému vykonávání úkolu. Postupem času jsem si však našla systém plánování hodiny, ve kterém mají propustky pevné místo, a už se nám to nestává.

Reflexe žáků

Žákům jsem položila otázku, zda jim propustky pomohly k uvědomění si a pochopení tématu či k opakování a připomenutí látky. Na otázku odpovídali v Nearpodu na nástěnku (viz příloha č. 6). Většinově se shodli, že jim propustky pomáhají (například pochopit či procvičit učivo).

Doporučení při využití v praxi:

Doporučila bych propustky zařazovat promyšleně, s jasným cílem je využít k plánování dalšího postupu výuky. Vždy je s žáky důsledně vyhodnocovat a vracet se k nim, jinak je žáci budou považovat za zbytečnou část hodiny a nebudou se je snažit řádně vyplňovat.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení

Příloha 1: Emotikony (smajlíci)

Příloha 2: Čárky na tabuli

Příloha 3: Čárky na tabuli – varianta s lístečky

Příloha 4: Nearpod: Jedna věta na konci – Draw it

Příloha 5: Nearpod: Open Ended Questions – ano/ne

Příloha 6: Reflexe propustek žáky

Příloha 7: Pracovní list – ploštenci

Příloha 8: Nearpod: Open Ended Questions – otázky

Příloha 9: Využití propustek v navazující hodině (video)

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.